

KLASIKAPLUS.CZ

1. Aleš Briscein: Velmi důležité je starat se o své fyzično, ale i o psychiku, chce to nějaký ventil...

10.11.2022 klasikaplus.cz - Josef Zedník

[Odkaz na originál](#)**Klíčová slova:** divadle; moravskoslezském; Národním; Ostravě

"Často se říká, aby se pěvci Janáčkoví vyhýbali, protože prý ničí hlas. Ale to vůbec není pravda! Vždyť se dá zpívat, pěvecká linka tam je!"

"Pěvci, kteří říkají, že se jim Mozart nezpívá dobře, že je jim nepohodlný, že musejí zpívat víc uvolněně, přecházejí důležitou etapu vývoje technického zpívání..."

"Můžu děkovat nahoru, že to můžu dělat, že tu šanci mám, je to vlastně privilegium! V žádném případě to není samozřejmost." Úspěšný a zcestovalý tenorista Aleš Briscein už mnoho let zpívá první obor na našich, ale i zahraničních scénách. Vystudoval hru na klarinet a operní zpěv na Pražské konzervatoři a později pokračoval na Západočeské univerzitě v Plzni. Je držitelem Ceny Thálie za rok 2012 za roli Romea v Gounodově opeře Romeo a Julie v **Národním divadle moravskoslezském** v **Ostravě** a v roce 2014 ji získal znovu za roli Jaroměra ve Fibichově Pádu Arkuna v inscenaci Národního divadla. Často zpívá Janáčka, objel s ním kus světa, ztvárnil jeho postavy i v Mexiku (Števu z Jenůfy) či Japonsku (Skuratova z opery Z mrtvého domu). Před pár dny se vrátil z Grand Théâtre de Geneve, kde zpíval roli Borise v sérii představení Janáčkovy opery Káta Kabanová pod vedením Tomáše Netopila. Celý ženevský soubor s touto operou i s Alešem Brisceinem a Tomášem Netopilem přijede hostovat do Národního divadla Brno, konkrétně do Janáčkova divadla, a to v neděli 13. listopadu. U této příležitosti jsem se s naším tenoristou sešel, abychom si o inscenaci popovídali. Probrali jsme ale i mnoho dalších věcí...

Aleši, nedávno ses vrátil ze Ženevy, kde jsi v sérii vystoupení ztvárnil Borise v Janáčkově opeře Káta Kabanová, a to v režii Tatjana Gürbacy pod taktovkou Tomáše Netopila. Už ses někdy s touto režisérkou setkal?

Ne, nesetkal, pouze jsem byl svědkem jejího nastudování Mozartovy opery Cosi fan tutte ve Stavovském divadle. Na tuto inscenaci byly rozporuplné názory a popravdě, když jsem odjížděl do Ženevy, trochu jsem váhal, co z toho bude... Avšak, byl jsem mile překvapen, šlo o velmi zdařilou koncepci. Můžu upřímně a otevřeně říct, že to byla jedna z nejpříjemnějších inscenací Káti Kabanové v mém životě.

V čem to bylo?

Tatjana Gürbaca nejenže zachovala, ale precizně vycizelovala vztahy postav dramatu. Došlo například na vypjaté scény, kdy docházelo k fyzickým kontaktům, ale Gürbaca pracovala do detailů i s malými rolmi a dala jim tak zásadnější význam. Představení začíná projekcí řeky Volhy, takže se tam promítá určitá autentičnost prostředí, kde se příběh odehrává. Myslím, že velikým vkladem byl výběr hlavní protagonistky Corinne Winters, která je ve zralém pěveckém věku, ale vypadá velmi mladě. Ona Kátu zpívala už vícekrát, naposledy v Salcburku – a od té doby po ní chtějí i český repertoár, mimo jiné i pro to, že je velmi tvárná v češtině. My jsme u nás zvyklí na slovanské pěvkyně vládnoucí mohutným hlasem, ale Corinne i přes svou určitou křehkost roli Káti naplňuje velmi poutavě.

Ženevská inscenace je situovaná do dřevěné kostky, která má evokovat stísněný prostor, kde se všichni znají, kde všichni hned všechno vědí, kde se každá informace rychlostí blesku šíří, takže se postavy potkávají na relativně malé ploše. Zajímavostí bylo, že při aktivních scénách byly na pozadí ty samé postavy "přiznané". Došlo i na velmi odvážnou scénu Dikoje a Kabanichy, kde byly rozehrány její morálka a dobré mravy, a přitom sexuálně uspokojuje rukou Dikoje.

Takže téměř naturalistické pojetí...

Ano, byly vyobrazeny veliké kontrasty postav. My si tu pamatujeme Wilsonovu Kátu, která šla velmi proti samému Janáčkoví, kde měřítkem byla výška prstu, a nikoliv emoce. V kontrastu takových inscenací je ženevská Káta velmi dobře uchopena.

Mimochodem, kolikátá inscenace Káti Kabanové je to pro tebe? Ty máš za sebou i roli Kudrjáše...

S představeními, kde jsem hostoval, je toto moje šestá Káta.

Nedávno jsem tě viděl v koncertním provedení Věci Makropulos s Evou Urbanovou v Národním divadle, kde jsi skvěle ztvárnil Alberta Gregora. Všiml jsem si, jak krásně ti hlas zraje a dostává plnější charakter...

No, ono je to o určité formě... jako u sportu: trénovat, trénovat a dočkat se vrcholu, počkat si, nespěchat. Tento přístup jsem získal od svého učitele Miloslava Pospíšila už na konzervatoři. Kdybych tenkrát chodil k někomu jinému, nevím, Pepo, jestli bychom si tu dnes povídali. Profesor vždy všem svým žákům říkal: "Pomaleji je lepší, nehrnout se!" Držel nás zpátky, to musím čestně uznat, že bylo dobře! Já jsem vlastně ani původně nechtěl zpívat... Jinak, Gregora jsem zpíval mnohokrát, určitým milníkem bylo i koncertní provedení s Jiřím Bělohávkem a skvělou Karitou Mattilou jako Emilií Marty v Anglii.

Nespěchal jsi, dle rad tvého profesora...

Já od dětství sice zpíval v libereckém divadle, kde jsem přišel i k malým sólovým roličkám. Můj otec byl členem tamního souboru, takže zpěv byl u nás doma na denním pořádku. On hodně mluvil "do rezonance" a já se za to tehdy styděl, protože byl hodně slyšet. Ale oklikou mě to stejně vrátilo zpátky, i když jsem vyhrával na klarinet a saxofon, zpíval jsem popík... Když jsem se velikou náhodou dostal na konzervatoř, říkal jsem si: "Tak to tady nějak přežiju!" Zkrátka, neměl jsem absolutně žádné ambice. Znáš to, jak v mládí

přijdou studovat žáci na konzervatoř a myslí si, že je to vlastně hotové, že o ně svět nesmí přijít, že je čekají světová pódia... Tak tohle já jsem vůbec nevnímal.

Vzpomínám si, jak jsme si tenkrát na konzervatoři říkali: "Když přijde zpěvák do prvního ročníku, myslí si, že ho čeká MET. Ve druhém ročníku si říká, že ani La Scala by nebyla marná. Třetí rok by neodmítl ani angažmá ve Vídni, ve čtvrtém ročníku by se spokojil s Národním divadlem, v pátém by šel i do Brna a po absolutoriu je rád, že jde učit na ZUŠku..." Samozřejmě to byla nadsázka, ale já také patřil k těm, kteří to tak neprožívali.

No, já byl prostě rád, že mě profesor držel u Mozarta, zažil jsem skutečně pozvolný vývoj, ve Státní opeře jsem za Evy Randové začínal s malými rolemi. Ideální stav pro mladého zpěváka – ochodit si jeviště, menší role a pak už je to na tobě, jestli pracuješ postupně, nebo dáš přednost rychlé cestě nahoru a nemusí to dopadnout dobře. Takových kolegů mám hodně...

Pravda, o tom něco vím osobně...

Já si vždycky říkám: "Kde tenhle zpěvák nebo zpěvačka mohli být... co za tím vším je?" Uvědomuji si, jak tenhle obor dokáže být krutý. Je to prostě jako u vrcholového sportu, zvláště, když máš často vystupovat v zahraničí. Kolik je šikovných lidí, co to ustáli, co splňovali všechno? Za těmi pády je většinou tréma, i když těch aspektů je více. Mám ke svému oboru veliký respekt. Kolikrát slyším úžasné hlasy, ale když přijdou na scénu, je jejich výkon poloviční... A v takových případech si opakuji, jak můžu děkovat nahoru, že to můžu dělat, že tu šanci mám, je to vlastně privilegium! V žádném případě to není samozřejmost.

Naprosto souhlasím! Setkávám se zpěváky, kteří dosáhli podobných úspěchů jako ty, a velmi mě těší, že všichni mluvíte stejně a je z vás všech cítit pokora.

To je dobře, je to totiž velmi fragile (křehké), stále se pohybuješ na určité hraně a může přijít nějaká nemoc nebo jen indispozice, párkrát nezazpíváš v ideální kondici, a agenti od tebe dají ruce pryč, protože si myslí, že už je u tebe něco porušeného, že už jsi vlastně pasé... Prostě denně musíš obhajovat vysoký standard, nesmíš z toho slevit! Proto je velmi důležité starat se o své fyzično, ale i o psychiku, chce to nějaký ventil...

A u tebe je tím ventilem sport, že?

Ano, já jsem od malička dělal atletiku, takže je to součást mého života. Čistím si tak hlavu a je to úžasný relax. Díky tomu také poznáš lidi mimo divadlo, takže si člověk odpočine i od pocitu, že divadlo je vše a nic jiného neexistuje. Je důležité mít nějakého koníčka a myslet i na jiné věci než na práci. Prostě ventil...

To je moc dobře, že to máš takhle srovnané... Pojďme ještě k Janáčkově. Tvá první role byla..?

Zase Káťa, tedy Kudrjáš z Káti... tehdy tu inscenaci ve Státní opeře dirigoval Leoš Svárovský, to byl můj první kontakt s Janáčkem. Nebyl jsem jím na "první dobu" uchvácen. To otukávání bylo postupné. Až na konci zkouškového procesu, kdy jsem už uvolněněji vnímal ten jeho deklamační styl, mě to "vtáhlo". Slavný Simon Rattle říká: "Když nechceš někoho zatěžovat operou, vezmi ho na Janáčka!" V mnoha případech to takhle funguje, že tě to vlastně pohltí... a je to vidět v zahraničí. Vždyť je to náš nejhranější skladatel! Jen v Ženevě během jednoho roku uvedli Makropulos, kde jsem také zpíval, a nyní Kátu... svět Janáčka miluje. Každý významný operní dům na světě má na svém repertoáru Janáčka. To není náhoda. A vezmi si, kolik pěvců různých národností se mu věnuje! Ne všude můžou zpívat Češi, ale ta divadla ho prostě hrají... vždyť ty jsi to zažil v Brazílii...

Ano, to můžu potvrdit. Bylo úžasné sledovat ostatní kolegy, jak válčí s češtinou, ale ještě zajímavější bylo objevovat, jak se snaží přes deklamaci zpívat. I v Makropulos, která je založená na textu, se dají klenout fráze...

Přesně, Pepo, teď jsi řekl strašně důležitou věc! Je důležité Janáčka vnímat zejména vokálně. Zpěvák nesmí sledovat jen ty kuličky v notové osnově, jinak je z toho uštěkaná opera. Často se říká, aby se pěvci Janáčkově vyhýbali, protože prý ničí hlas. Ale to vůbec není pravda! Vždyť se dá zpívat, pěvecká linka tam je!

Aby nebyla, vždyť to byl folklorik... Na repertoáru máš ale i další janáčkovské role, že?

Ano, často mám příležitost zpívat Števu z Její pastorkyně, a to nejen u nás. V Paříži jsem hostoval asi deset let, tam jsem si zazpíval i Kudrjáše, mimochodem na to období velmi rád vzpomínám, poznal jsem tam spoustu skvělých kolegů a dirigentů. A asi před šesti lety jsem si ve spolupráci s Grazem odpremiéroval i Lacu v Brně a teď vlastně můžu v Jenůfě střídat obě tenorové role. Je zajímavé, že Janáček psal tolik tenorových partů... dá se tím vlastně během kariéry vstoupit do všech a uzavírat jakýsi "tenorový kruh"... ještě nastudují Tichona z Káti a z Makropulos už jsem mimo hlavní tenorové role Gregora zpíval i Janka, dalšími mezistupni jsou ještě Vítek a bláznivý Hauk... Když se tenorista Janáčkově věnuje, může si v jedné opeře projít mnoha rolemi. Je to vlastně vzrušující záležitost, od mládí až po stáří můžeš zůstat s konkrétním dílem, a přesto zůstáváš výrazným prvkem inscenace.

A? Myslím, že tě čeká ještě něco významného... jak jsem se doslechl...

Ano, k tomu se váže ještě jedna z nelehkých rolí, kterou už jsem zpíval nejen u nás, ale tentokrát by to mělo být pod taktovkou Simona Rattlea...a sice v roce 2025 v Londýně. Měl bych tam zpívat Mazala z opery Výlety páně Broučkovy. Dále jsou s ním na pořadu i Věc Makropulos, Jenůfa, ale i Káťa Kabanová.

No, probrali jsme tvé janáčkovské účinkování velmi podrobně, ale jinak to nešlo, vzhledem k tvému aktuálnímu působení a nedělnímu představení v Brně. Ale je jasné, že se věnuješ i jiné hudbě...

Je to tak, v této sezóně mě čeká například inscenace opery Die tote Stadt brněnského rodáka Ericha Wolfganga Korngolda na Novém Zélandu.

To je skvělé! Ale ty máš v repertoáru i německé autory či autory, kteří psali svá díla v němčině, máš za sebou veliký úspěch v opeře Der Zwerg Hanse Krásky...

Ano, dokonce jsem za to dostal významné ocenění – Rakouský Oskar za nejlepší mužský výkon – které je u nás srovnatelné s Thálií.

Vracíš se také k Mozartovi?

Vracím se k němu. Zejména na koncertních vystoupeních, když mohu ovlivnit dramaturgii. Je velmi důležité udržovat si instrumentální vedení hlasu. Mozart ti odhalí veškeré nedostatky. Pěvci, kteří říkají, že se jim nezpívá dobře, že je jim nepohodlný, že musejí zpívat víc uvolněně, přecházejí důležitou etapu vývoje technického zpívání... Když něco přeskočíš a vyhneš se tomu, někdy tě

to zkrátka dožene... vždy je nutné vracet se k samotnému základu, což Mozart umožňuje.

I v zahraničních operních domech poznám na kolezích, když takzvaně přeskočí to stádium... jiná vokalizace a vedení tónu. Třeba krásné hlasy, ale prostě to poznám.

Konzultuješ dodnes s někým svůj zpěv?

Náš vnitřní sluch je vždy klamavý, takže si nahrávám své výkony a koriguji si je. Ale čas od času zvu svého profesora do divadla a vedeme rozpravu o mém výkonu, což je důležité. Poznal jsem spoustu dirigentů a korepetitorů – vokálních koučů, dokonce jsem bral i nějaké lekce u světových pěvců při různých příležitostech... Ale stále se vracím k základu z konzervatoře.

Dostávám k něčemu, co mě v našem rozhovoru s Alešem Brisceinem úplně dostalo... Nebudete tomu chtít věřit, ale bylo tomu skutečně tak. Ptal jsem se na Alešovy pěvecké vzory. První jméno, které vyslovil, byl Fritz Wunderlich. Druhé pak bylo Nicolai Gedda! Úžasná symbióza názorů na zpěv nás u kávy velmi potěšila. Já osobně jsem si opravdu myslel, že Aleš musel tyto pěvce také obdivovat. To se nestává často! Naším čtenářům doporučuji najít si snímky Wunderlicha a Geddy na internetu, lépe však zakoupit CD či LP, která se tu a tam najdou v antikvariátech.

Aleši, a co smetanovské role?

Začnu trochu zešíroka. Měl jsem to štěstí zažít jako začátečník a poznat významné tenoristy Národního divadla. Velmi na mě zapůsobil

Miroslav Švejs, to byl tenorista, který zpíval výborně český repertoár. On například říkal: " Já jsem s Jeníkem neměl nikdy žádný problém ", což byla výjimka. Mám se smetanovskými rolami svou zkušenost, zrovna nedávno, na začátku září, jsme s Národním divadlem v Šarce uváděli Dvě vdovy. Ano, Smetanu zpívám...

A italský repertoár?

Kromě jiných zpívám dvě stěžejní verdiovské role, těmi jsou Alfredo z La traviaty a Vévoda mantovský z Rigoletta.

Ovládáš více jazyků, což je u pěvců běžné, nedotkli jsme se ještě ruského repertoáru... asi jsem to nechal na konec, vzhledem k současné situaci. Ale ani já nemohu vytěsnit ruské skladatele... ti přece za nic nemůžou a s politickým režimem často neměli nic společného nebo se propagandě vyhýbali...

Je to tak, já patřím do generace, která se ještě rusky učila... Takže mě potkaly role jako Lenskij, zpíval jsem v Mazepě, v Ženevě jsme dokonce v minulém roce produkovali velikou Prokofjevovu operu Vojna a mír, kde je ohromný počet sólistů.

Ale ty jsi zpíval i v ruských divadlech, například Petrohradě...

Ano, není to tak dlouho, zpíval jsem tam ve Ščedrinově Lolitě. To dílo je stále na indexu, takže se hrály jednotlivé fragmenty... Rusko stále není připraveno zpracovat a uvést kompletní operu. Každopádně je to zajímavý a naturalisticky uchopený příběh migrující dvojice... Já tam byl jediným Čechem, což mezi všemi Rusy bylo vlastně zvláštní. Je to v uměleckém směru pocta, v politickém nikoli... Vztahy byly korektní. Umění ledy prolomí. Rozhodně to byla velmi zajímavá životní zkušenost.

Vím, že jsi velmi tvárný hudebně i jazykově... Máš před sebou něco neobvyklého, co bys našim čtenářům prozradil?

Už několikrát jsem byl osloven na účinkování ve straussovských operách a mám za sebou i Wagnera (Lohengrina) na Tiroler Festspiele a v Národním divadle. Oba autoři mě, bude-li shůry dáno, ještě čekají, Narrabotha ze Salome už jsem také zpíval. Nechme promluvit budoucnost... nikam nespěchám, i když bych si toho rád zazpíval a zahrál ještě mnoho...

Aleši, velmi děkuji za otevřený a milý rozhovor! Nyní držím palce vaší ženevské inscenaci v Brně!

« zpět na začátek